

VARIA

PIOTR ŻMIGRODZKI

Jubileusz w cieniu pandemii Konferencja „Język polski – między tradycją a współczesnością”, Kraków, 27–29 maja 2021 roku (online)

Przygotowania do obchodów stulecia Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego, przypadającego wiosną 2020 roku, jego Zarząd Główny rozpoczął kilkanaście miesięcy wcześniej, bo jesienią roku 2018. Biorąc pod uwagę prestiż organizacji, a także realistycznie oceniając możliwości finansowe i organizacyjne, postanowiono, że odpowiednim sposobem uczczenia rocznicy będzie duża ogólnopolska konferencja naukowa, a towarzyszyć jej będą inne imprezy, przede wszystkim spotkanie panelowe dla młodzieży szkolnej i studenckiej, podczas którego o języku polskim i jego roli w świecie współczesnym dyskutować (i odpowiadać na pytania młodych) mieli najbardziej znani polscy językoznawcy. Inicjatorem i organizatorem tego ostatniego przedsięwzięcia był Kazimierz Sikora. Jemu również zawdzięcza swój tytuł, wymieniony w nagłówku tego sprawozdania, konferencja naukowa. Obrady miały się odbywać w pomieszczeniach dwóch krakowskich uczelni wyższych: Uniwersytetu Jagiellońskiego (między innymi w Collegium Novum i Collegium Maius) oraz Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej. Te dwie uczelnie stały się przeto współorganizatorami obchodów jubileuszu, a do tego grona dołączył także Instytut Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk. Reprezentanci tych jednostek naukowych weszli w skład komitetu organizacyjnego obchodów, a do nadzoru merytorycznego powołano komitet naukowy złożony z uczonych z całej Polski. Patronat honorowy nad uroczystościami objęli Prezydent Miasta Krakowa oraz rektorzy obu uniwersytetów.

Uroczystości zaplanowano na trzy dni, od 16 do 18 kwietnia 2020 roku. Gdy komitet organizacyjny rozsyłał zawiadomienia o konferencji, spodziewano się maksymalnie stu zgłoszeń referatów, jednak zainteresowanie udziałem przerosło najśmielsze oczekiwania. W ustalonym terminie wpłynęło ponad 130 propozycji, a potem jeszcze docierały kolejne, organizatorzy zmuszeni więc byli zamknąć listę. Ostatecznie przyjęto 138 wystąpień, których prezentacja, w kilku sekcjach, miała zająć pełne trzy dni. Planowano także uroczysty bankiet jubileuszowy w salach Urzędu Miasta Krakowa oraz koncert w wykonaniu Orkiestry Uniwersytetu Pedagogicznego. W związku z jubileuszem zamówiono profesjonalną oprawę graficzną w postaci nowego logo typu Towarzystwa i innych elementów tzw. identyfikacji wizualnej. Będzie ona używana również przy innych okazjach, na przykład w pismach urzędowych i na stronie internetowej TMJP.

Niestety, w marcu 2020 roku, kiedy przygotowania wchodziły już w końcową fazę, nadeszła epidemia COVID-19. Wprowadzony przez władze *lockdown* uniemożliwił odbycie zaplanowanych uroczystości. Spotkanie z młodzieżą odwołano, a konferencję przeniesiono początkowo

na 24–26 września 2020 roku. Po zaledwie kilku tygodniach od tej decyzji okazało się jednak, że termin wrześniowy będzie niemożliwy do dotrzymania ze względu na przepisy porządkowe władz UJ. Zarząd TMJP w porozumieniu z komitetem organizacyjnym postanowił przełożyć konferencję na maj 2021 roku, uznając ten termin za ostateczny. Liczono na to, że uda się już wtedy odbyć obrady w tradycyjnym trybie, ale wczesną wiosną 2021 roku stało się pewne, że jedyną możliwą opcją będzie forma zdalna. Tak więc między 27 a 29 maja uczestnicy spotkali się w cyberprzestrzeni, łącząc się ze sobą przy wykorzystaniu jednej z popularnych platform informatycznych. Program – w porównaniu z pierwotnie ułożonym – musiał się oczywiście zmienić, przede wszystkim dlatego, że spora część zarejestrowanych uczestników zrezygnowała z udziału w wydarzeniu, a niektórzy zmodyfikowali lub całkiem zmienili tematykę swoich wystąpień. W ostatecznej wersji programu znalazło się 96 referatów. Dwanaście z nich przedstawiono podczas obrad plenarnych, pozostałe w czterech sekcjach tematycznych. Autorzy reprezentowali niemal wszystkie ważniejsze ośrodki naukowe: Kraków (33 referaty, z czego 16 z UJ, 9 z IJP PAN, 8 z UP), Warszawę (14 osób¹, z czego 8 z UW, 5 z IJP PAN, 1 z IS PAN), Poznań (9), Łódź (6), Katowice (5), Lublin (5, w tym 3 z UMCS, 2 z KUL), Częstochowę (4), Toruń (4), Gdańsk (3), Białystok (3), Rzeszów (3), Tarnów (3), Szczecin (1), Gorzów Wielkopolski (1), Opole (1), Wrocław (1), Zieloną Górę (1). Jeden referat przedstawili goście z Uniwersytetu Ostrawskiego w Czechach.

Nie sposób w tym krótkim sprawozdaniu przedstawić treść wszystkich wystąpień, a byłoby nieuczciwie wybierać któreś do bliższego omówienia. Szczęśliwie na stronie konferencji (pod adresem: <http://100.tmjp.pl>)² można znaleźć program obrad i księgę abstraktów, została już także wydana (o czym później) publikacja jubileuszowa, każdy więc może się z tymi informacjami zapoznać. Tematyka spotkania umyślnie została nakreślona bardzo ogólnie i szeroko, aby jak najwięcej badaczy i miłośników polszczyzny miało możliwość pokazania wyników swoich prac. Wystąpienia dotyczyły zatem i polszczyzny współczesnej, i dawnej. Podejmowały problematykę gramatyczną, leksykologiczno-leksykograficzną, onomastyczną, dialektologiczną, etno- i socjolingwistyczną oraz czysto poprawnościową. Poruszano zagadnienia użycia języka w mediach (nowoczesnych i tradycyjnych). Były także (choć stosunkowo nieliczne) prezentacje odwołujące się do lingwistyki korpusowej i komputerowej. Nie mogło oczywiście zabraknąć referatów opisujących historię TMJP i działalność jego oddziałów terenowych (zaprezentowano je podczas inauguracyjnej sesji plenarnej). Dyskusje nad przedstawianymi referatami były długie i inspirujące. Te w sekcjach miały z natury rzeczy charakter bardziej specjalistyczny, odpowiedni do szczegółowej tematyki wystąpień, dyskusje plenarne odnosiły się do zagadnień ogólniejszych, takich jak: funkcjonowanie języka w dzisiejszej przestrzeni społecznej, jego (ewentualne) zagrożenia, pozycja polszczyzny w różnych obszarach życia, próby wprowadzania nowych zwyczajów językowych itd. Zagadnienia te, jak się łatwo zorientować, często wykraczają poza tradycyjnie zakreślony obręb wiedzy językoznawczej, trudno się zatem dziwić, że i dyskusja nad nimi przekraczała granice debaty *stricto* naukowej i dawały w niej o sobie znać argumenty o podłożu emocjonalnym czy wynikające z własnych doświadczeń komunikacyjnych uczestników. W debacie szukano również nowych dróg i metod działania TMJP,

1 Jedno wystąpienie było wspólnym dziełem badaczek z UW i UMK w Toruniu.

2 Jak informują organizatorzy, strona ma być zachowana do celów archiwalnych.

które przecież musi dzisiaj funkcjonować w zupełnie innej sytuacji i w całkiem odmiennym społeczeństwie niż sto lat temu, kiedy je utworzono. Wszyscy się zgodzili, że mimo trudności, z których najbardziej dotkliwe są brak odpowiedniego finansowania oraz słabnące wśród młodych, energicznych osób zainteresowanie działaniem w TMJP, pracy popularyzatorskiej nie można zaprzestać.

Chociaż zdalny udział w konferencji nastręcza pewnych trudności, przede wszystkim fizycznych, związanych z koniecznością trwania przez ekranem komputera, w obradach wzięło udział stosunkowo dużo osób, w tym również z zagranicy. Dane uzyskane z zespołu obsługi informatycznej (który tworzyli studenci Uniwersytetu Pedagogicznego) wskazują, że ogółem zarejestrowano 224 uczestników (a właściwie tyle odrębnych adresów poczty elektronicznej, będących przepustką do udziału; rzeczywista liczba może być większa, bo przecież przed jednym komputerem mogło się zgromadzić więcej osób). W inauguracyjnej sesji plenarnej wzięło udział 145 osób, w obradach sekcyjnych w sumie do około 140, a w końcowej sesji plenarnej aktywnych było 101 adresów. Zainteresowani byli więc nie tylko sami referenci, ale i liczne grono innych badaczy oraz miłośników języka polskiego.

Niezależnie od programu merytorycznego konferencji pierwszego dnia wieczorem odbyło się nieformalne spotkanie jubileuszowe z udziałem ponad 50 osób, podczas którego w miłej i niezobowiązującej atmosferze wymieniano uwagi, wspomnienia i informacje o działalności oddziałów terenowych Towarzystwa dawniej i dziś. Ta wirtualna namiastka bankietu jubileuszowego trwała ponad półtorej godziny i okazała się bardzo udana. Wszystkim jednak brakowało bezpośredniego spotkania w krakowskich wnętrzach i wędrówek po ulicach oraz zaułkach „miasta królów polskich”.

Ogólnie więc można ocenić, że konferencja, odbywana w tak trudnych warunkach zewnętrznych, okazała się sukcesem, potwierdziła istotną rolę TMJP w badaniach nad polszczyzną i popularyzacją wiedzy o niej, a wreszcie zaświadczyła o dużym zainteresowaniu środowiska ogólnokrajowego, a także osób z zagranicy proponowaną problematyką obrad. Należy ogromnie żałować, że nie doszła ostatecznie do skutku planowana w 2020 roku debata językoznawców z młodzieżą. Jest to pomysł, do którego bezsprzecznie warto wrócić w przyszłości, kiedy już wszystkie ograniczenia zostaną zniesione i będzie się można bez przeszkód spotykać w dużym gronie.

Na koniec wspomnieć należy o tomie konferencyjnym, który już się ukazał. Podejmując w czerwcu 2020 roku trudną decyzję o odłożeniu jubileuszu na kolejny termin, nie mając w dodatku pewności, czy i ten będzie mógł zostać dotrzymany, komitet organizacyjny postanowił poprosić uczestników o złożenie przygotowanych referatów do druku. Na apel ten odpowiedziała większość referentów i dzięki temu podczas obrad można było zaprezentować sygnałny egzemplarz książki, zatytułowanej tak samo jak konferencja: *Język polski – między tradycją a współczesnością*³. Będzie to z pewnością trwała pamiątka jubileuszu, który przyszło Towarzystwu obchodzić w tak trudnym i niepewnym czasie pandemii.

3 *Język polski – między tradycją a współczesnością. Księga jubileuszowa z okazji stulecia Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego*, red. E. Horyń, E. Młynarczyk, P. Żmigrodzki, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2021.